

Asia: VN/1281/2020

Lausuntopyyntö hallituksen selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (luonnos)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Cultura-säätiö kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta valtioneuvoston selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistustarpeista.

Cultura-säätiön lausunto koskee erityisesti säätiön omia, kenttä- ja asiantuntijatyössä tehtyjä havaintoja venäjänkielisten maahanmuuttajien kotoutumisen edistämistyön kehittäjänä, mutta nämä havainnot palvelevat kotoutumisen edistämistyötä Suomessa myös laajemmin.

Selonteossa on kattava kuvaus olemassa olevista palveluista maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi sekä niiden tehostamiseksi ja kehittämiseksi, ja siinä on myös hyvin selostettu tarve yhteiskunnan vastaanottavuuden kehittämiseksi. Kotoutumisen edistämisessä ja kotoutumispalveluiden kehittämisessä on oltava selkeät tavoitteet ja mittarit, ja näiden tulee olla läpinäkyviä myös maahanmuuttajille, joiden oma motivaatio ja halu kotoutua on huomioitu kotoutumisprosesseissa. Tätä motivaatiota tulee kasvattaa ja kannustaa.

Kommentit lukuihin 1-6: Tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat.

Luvuissa nostetaan onnistuneesti esiin tekijöitä, joiden tiedetään tilastojen ja tutkimuksen perusteella vaikuttavan maahanmuuttajataustaisten lasten, nuorten ja aikuisten koulutus- ja työllistymispolkuihin sekä oppimistuloksiin.

S 11 esitetään, että maahanmuutto vaikuttaa Suomen väestörakenteeseen myös maahanmuuttajien jälkeläisten kautta (ns. toinen sukupolvi). Mielestämme on kriittisen tärkeää tässä kontekstissa käyttää termiä ”ensimmäisen polven suomalaiset”, sillä yksi tärkeä motiivi maahanmuuttajille

Suomeen jäämisen ja sitoutumisen kannalta on tieto siitä, että heidän lapsiaan pidetään yhtä suomalaisina kuin kaikkia muitakin.

Kommentit lukuun 7: Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen

S 31. Kun puhutaan kotoutumisen edistämisen valtavirtaistamisesta, unohdetaan, että aktiivinen maahanmuutto Suomeen alkoi jo 30 vuotta sitten. Meillä on siis mahdollisuus järjestää sellaista rekrytointia viranomaisorganisaatioihin, että asiakaspalvelutyössä toimii eri taustaisia suomalaisia, jotka pystyvät palvelemaan toisella äidinkielellään (suomi tai ruotsi) suomalaisia ja toisella äidinkielellään tiettyä maahanmuuttajaryhmää ilman tulkkia, ja samalla tukea työkavereitaan maahanmuuttajaryhmien palvelemisessa. Tämä mahdollistaa sen, että maahan muuttaneiden on helpompi hyödyntää yleisiä TE-palveluita kotoutumisprosessinsa alkuvaiheissa, ja samalla tätä myöten lisää maahanmuuttajien ja suomalaisten vuorovaikutusta, kun monia palveluita voidaan organisoida samassa paikassa kielitaitoisten asiakaspalvelijoiden avulla.

S 43 Terveyspalveluissakin moninaistunut henkilökunta lisää palvelujen inklusiivisuutta ilman erillisiä toimenpiteitä.

Samalla sivulla ennaltaehkäisevästä työstä: on totta, että maahanmuuttajaperheillä on vähemmän tietoja palveluista, mutta on tärkeä muistaa, että maahanmuuttajille myös itse järjestelmäkokonaisuuden hahmottaminen on vaikeaa. Yksittäisistä palveluista tiedottamalla ei taata, että kokonaisuus on ymmärrettävä ja selkeä.

Kommentit lukuun 8: Nopeutetaan kotoutumisen käynnistymistä

-

Kommentit lukuun 9: Parannetaan ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta maahanmuuttajille

Omassa työssämme on noussut esiin, että Tervetuloa Suomeen -opas ei toimi toivotulla tavalla venäjänkielisten maahanmuuttajien kohdalla: sisältö ei avaudu, se tuntuu vaikealta ja siihen suhtaudutaan kuten mainoksiin.

Täytyy miettiä uusia asiakaslähtöisiä tapoja esittää maahan tulijoille tietoja Suomesta, suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista. Opas voi olla hyvä peruslähde, mutta sen sisältöjen tulisi olla asiakkaan senhetkiseen tilanteeseen sopivia, ja pitää ottaa huomioon, että maahanmuuton alkuvaiheessa ihmisillä on hyvin rajallinen kyky vastaanottaa suuria tietomääriä heille uudesta ja vieraasta yhteiskunnasta, systeemistä ja kulttuurista.

Ohjaus- ja neuvontapalveluita täytyy vakinaistaa ja kehittää luomalla myös laatukriteerit toiminnalle.

Kommentit lukuun 10: Luodaan kotoutumisohjelma alkuvaiheen kotoutumisen tukemiseksi

Alkuvaiheen kotoutumista tukevien palveluiden, vaiheiden ja sääntöjen pitäisi olla läpinäkyviä maahanmuuttajalle, ja heidän ymmärryksensä prosessin läpi pitäisi varmistaa. Monet asiat tulevat

maahanmuuttajalle yllätyksenä, ja voivat aiheuttaa pettymyksiä, epäluottamusta ja vähentää motivaatiota oman kotoutumisen edistämisen suhteen jatkossa. Esimerkiksi: mitä omaehtoista suomen kielen opiskelua voi tehdä missäkin vaiheessa prosessia ilman, että menettää oikeuden kotoutumiskoulutukseen? Selkeät tavoitteet pitävät motivaatiota yllä, mikä tehostaa kotoutumisprosessia ja vahvistaa asiakkaan luottamusta virkailijoihin ja itse prosessiin.

S 58 Osaamisen tunnistamisen kentän ongelmat voisi ratkaista sähköisellä portfolioilla, joka kulkisi asiakkaan mukana asiantuntijalta, virkailijalta ja taholta toiselle – näin tiedonvaihto nopeutuu, ja asiakkaan ei tarvitse kertoa osaamisestaan useita kertoja uudestaan ja uudestaan.

Eri kielillä tarjottava yhteiskuntaorientaatio on tärkeä osa kotoutumisprosessin alkuvaihetta, mutta on tärkeä luoda sille laatukriteerit sekä tarjota yhdenmukaista koulutusta ja ohjeistusta.

Kommentit lukuun 11: Kotoutumisen edistäminen tukemaan osaajien pysyvyyttä ja osallisuutta

-

Kommentit lukuun 12: Vahvistetaan kumppanuuksia ja järjestöjen roolia

Yhteistyön tiivistäminen ja tietoisuuden kasvattaminen viranomaisten, muiden paikallistoimijoiden sekä järjestökentän välillä on hyvä ja tervetullut näkökulma. Järjestösektori voi esimerkiksi tukea maahanmuuttajia yhteiskuntaan ja kulttuuriin tutustumisessa. Myös maahanmuuttajien omat järjestöt voisivat olla mukana esim. orientaatiokoulutuksen järjestäjinä, mutta se edellyttää tiivistä yhteistyötä mm. kuntien kanssa. On myös äärimmäisen tärkeää edellyttää maahanmuuttajajärjestöiltä tarkkojen laatukriteerien täyttämistä, jos systemaattisempaa yhteistyötä kotoutumisen edistämisen parissa halutaan tehdä järjestöjen, kuntien ja viranomaisten välillä. Järjestöt tarvitsevat valtakunnallisesti yhdenmukaista koulutusta ja ohjeistusta kotoutumispalveluiden, kuten orientaatiokoulutuksen, järjestämistä varten.

Kommentit lukuun 13: Hyvät väestösuhteet ja osallisuus tukemaan kotoutumista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta

Hyvien väestösuhteiden edistämiseksi esitetyt toimenpiteet ovat hyviä. Tässä osiossa on myös huomioitu kulttuuripalvelut ja kulttuurin rooli, ja Cultura-säätiö on omassa työssään huomannut kulttuurin hyödyntämisen olevan toimiva tapa edistää kotoutumista. Esimerkiksi Culturalist-verkkajulkaisumme kertoo venäjänkielisille maahanmuuttajille innostavalla tavalla suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta, ja samalla madaltaa kynnystä osallistua siihen itse. Tämänkaltaisia uusia, innovatiivisia tapoja kotoutumisen edistämässä soisi kokeiltavan laajemminkin.

Kommentit lukuun: Kotoutumisen edistämisen suuntaviivat 2020-luvulle ja tiivistelmä askelista eteenpäin

-

Gusatinskaya Eilina
Cultura-säätiö - Asiantuntijatyö